

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

6. Aliquæ Declarationes Sacræ Congregationis firmantes superius dicta
afferuntur. Et in corpore hujus resolutionis assignantur aliquæ personæ,
quibus supradictæ pœnæ pecuniariæ, & mulctæ non possunt ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

Congregatio 16. *quasi*. 2. *cap.* Quoniam, *et* sic non
concessa, sicut dictum fuit in Congregatione De-
cretorum, per Sanctissimum D. N. Pium V. facta
die 7. Iunii 1567. quam inuenies apud Gaticum
in primis allegationibus pro Ecclesia impressis fol.
129. & docet Fatiniacus de Hæresi *quasi*. 193. §. 6.
num. 115. Zanchinus, *ubi supra*, Locatus in *Praxi*
lib. Inquis. verb. Pœna, numero 21. Decianus *pract.*
Crimin. lib. 5. *cap.* 44. *numer.* 7. Pegna in *Direct.*
Inquis. *part.* 3. *commentar.* 152. Soula in *Aphor.*
Inquis. lib. 3. *cap.* 28. *numer.* 3. Salzedus in *pract.*
crim. Ignatij Lopez, *capit.* 142. *lit.* A, & alij
peres ipsos.

His suppositis videant modò Episcopis, si quan-
do compositiones pecuniarias faciunt, adint supradic-
tæ conditiones, videlicet, iusta causa, & præci-
pue si Reus timeat magis pœnam pecuniariam
quam aliam, vel potius alacrius, & sponte istam sol-
uat, vt ab alia magis eius delicto debita, & propor-
tionata immunitate euadat; item an zelo correctionis
dictam pœnam pecuniariam imponant, vel magis vt
maritimum impleant. Sed demus in dictis composi-
tionibus omnes supradictas conditiones adesse, non
enim est temerè iudicandum de prelatiis tam quali-
ficatis, adhuc tamen dicendum ipsos non posse pec-
nias illas pecuniarias sibi applicare, per ea, quæ su-
perius satis firmata sunt. Et licet Riccius in *part.* 4.
resol. 124. contrarium videatur asserere, non lo-
quitur tamen in terminis Concilij Tridentini, sed
secundum lus antiquum: quod patet ex his, quæ
ipse dixit in *part.* *deci.* 3. *co.* *num.* 3. sicut etiam lo-
quitur Zerola *ubi infra*, & alij. Sed sentiant Episco-
pi, quid allat impleat Riccius *ubi supra part.* 4.
quasi. 125. *num.* 4. & illum imitentur; sic itaque ait:
Ego tamen licet habeam Ecclesiam sponfam satis
pauperem, non solum mihi huiusmodi composicio-
nes non applico, sed nunquam ad tales composicio-
nes faciendas decenio; sanius enim videtur delicta
alia via castigare, semper enim mundus applicat hu-
iusmodi compositiones cupiditati Episcoporum, illo-
rum auaritiæ, quæ semper est euitanda; nam hic fu-
mus peregrini, & hospites, & aliam regionem in-
quiritus, quod si consideraretur; terrena vtique
non tam fixo corde amarentur: vt igitur illis qui
etate ingrauescentes, mundanis etiam senescunt;
ita ille, cui etiam adde Thomam Zerolam Episco-
pum Minorensem in *praxi part.* 1. *ver.* *Compositio*,
Terio ita asserentem: Meminerint Iudices illius
Ambrosij, Facilitas venia magis præbere solet incen-
tium ad malum. *cap.* est iniusta. 23. *quasi*. 4. & illius
Hilari: Cito violatur auro Iustitia, nullamque reus
permissis penam, quam scit pecunia posse redime-
re, vt in *cap.* Pauper. 11. *quasi*. 3. idèd ne sint faci-
les Prelati ad impositiones faciendas super delictis
sed castigata penitentis salutari bus afflictibus, ne
delinquentes deteriores fiant in posterum iuxta illud
Matth. *cap.* 5. *oade*, & amplius noli peccare, ne deteri-
ora aliqua tibi contingat. Vide omnino Hostiensem
in *Summa*, *tit.* *de offic.* *Ordin.* *quid* *perinet* *num.*
4. *ubi* *dicit*, delicta debere puniri secundum statuta
Canonica, & non secundum questum pecunia: &
penonæ sunt quæ delinquent, non res, *cap.* *Prodest*,
& *seruatis* 23. *quasi*. 5. Hucusque Zerola. Sed licet
omnia superius dicta semper obseruanda sint, maxi-
mè hoc faciendum erit tempore visitationis, in quo
Episcopi timentes Deum proprium maritimum ad
satisfaciendas pauperum necessitates euacuant; vnde
nimis scandalosum esset, si illud ex visitatione in-
domum reportarent plenum penis pecuniariis ex-
actis in visitatione à Clericis, & Laicis. Et idèd
exemplum hic apponam magni Antistitis Hispani
obseruatum à Francisco de Alfaro de officio *Fiscalis*

Gloss. 9. *num.* 9. *ubi* *sic* *ait*: Multas pecuniarias in
vltus pios applicandas docet Iulius Clarus, *quasi*. 86.
numer. 5. quod ad vnguem obseruati semper vidi à
Reuerendissimo Domino Magistro D. Ildefonso de
Vergarohuius Argentinæ Diocesis dignissimo Præ-
fule, qui cum personaliter integrum Episcopatum,
sive Diocesium plusquam centum & quinquaginta
leucas extentum visitauerit, nullam mulctam sibi ap-
plicare permisit. Ità Alfaro, Et quidem hæc omnia
à me superius firmata maximè procedunt in Episco-
pis Regni Siciliae, qui tam pingues redditus ex eo-
rum Episcopatibus recipiunt: & certè monstruosum
esset videre Episcopos tam opulentos, postea pœnas
pecuniarias sibi applicare. Loquor sic confidenter,
quia Episcopi hodie Ecclesias Siculas regentes, sum-
mè pietate; & omnium virtutum genere ornatissimi.
Sed si aliquando (quod Deus avertat) hoc facerent,
aduertant Excellentissimi Domini Proreges, in
quantum eis licitum erit & semper infracta, & illi-
bata permanente Immunitate Ecclesiastica, aduer-
tant, inquam, hoc non permittere; per ea quæ tan-
git Couaruias *lib.* 9. *Variar.* *cap.* 9. *num.* 11. Re-
gens de Vico in *Praxi.* *Regni* *Sardinia* *tom.* 2. *tit.*
7. *cap.* 6. *num.* 9. in fine, & Alfaro de officio *Fiscalis*
gloss. 9. *num.* 9. sed statim piissimum, & augustissi-
mum Regem nostrum certiores faciant, qui vt pro-
tector Concilij Tridentini sicut vocatur à Florez de
Mena *Variar.* *lib.* 1. *quasi*. 12. *num.* 8. Suarez de Paz
in *Praxi tom.* 2. *pralud.* 5. *num.* 10. Bobadilla in *Pol-*
itica tom. 1. *lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 154. & alijs; per
Oratorem suum Romæ existentem apud summum
Pontificem instabit, vt tale scandalum dignetur
amouere, & Episcopos delinquentes tanquam fra-
ctores Decreti Tridentini, vt par est, condigna
pœna punire.

RESOL. VI.

Aliguae declarationes Sacrae Congregationis firmantes
superius dicta, asseruntur.

Et in corpore huius Resolutionis assignantur aliquæ
personæ, quibus supradicta pœna pecuniaria, &
multa non possunt applicari. Ex *part.* 10. *tract.* 8.
Ref. 7.

§. 1. Sed tandem, vt iterum ad Dominos Episco-
pos reuertamur, apponam hic aliquas De-
clarationes Sacrae Congregationis, quas obseruauit
Barbosa de iure *Eccles.* *lib.* 1. *c.* 11. *num.* 128. *ubi* *sic*
asserit: debet Episcopus pœnas criminales ad suum
arbitrium locis pijs distribuere, & pauperibus; sed
in pari necessitate melius erit subuenire pauperibus
loci, in quo habitat Clericus condemnatus. Ita Epi-
scopo Venetino respondit Sacra Congregatio nego-
tius Episcoporum præposita 21. Nouembris 1600.
Possunt quoque ex eisdem penis Carceres Eccle-
siasticas facere, vt Episcopo Andriensi rescripsit ea-
dem Congregatio 25. Iunii 1596. De his autem
penis Vicarius participare non debet, eadem Sacra
Congregatio Archiepiscopo Vrbinatensi 11. Sep-
tembris 1584. Fiscalis verò aliqua pars pœnarum hu-
iusmodi applicari potest, sed Episcopus, & notarij de
illis quomodo participare non possunt, vt fuit re-
scriptum per eandem Sacram Congregationem
Vicario Apostolico Ciuitatis Castellæ, *sub die* 4. *Se-*
ptembris 1595. Hucusque Barbosa; quas declaratio-
nes nouissimè etiam adducit Ioan. Carolus Antonel-
lus de *Regimine Ecclesie Episcopalis*, *tom.* 2. *lib.* 6.
cap. 6. *num.* 4. Inueniuntur etiam infra scriptæ Deci-
siones. Pœnas, ac multas pro Birruarijs Curia Epi-
scopalis assignare non potest. Sacra Corteg-

greg. Concl. in Janu. 5. Junij 1632. penes Bonfadinum, in *Theſauro Eccleſieſi. reſol.* 11. num. 16. Pœnarum nulla portio poteſt assignari. Depositatio eorundem pœnarum, nec pro vestiendis Apoſtoliſ, quibus lauantur pedes in die Cœnæ Domini, nec pro ſupplemento ſalarij Medicorum Eccleſiæ Cathedrali inferuentium. Sacra Congr. Conc. in *Firmâna* 16. Aprilis 1633. quam reſert Bonfadinus *diſt. reſol.* 11. num. 17. Plura etiam inveniuntur diſpoſita circa præſentem materiam à Gabriele Paleotto S. R. E. Cardinali in ſuo *Archiepiſcopali Bononiens.* part. 4. tit. de *cauſis in Foro Episcopali* fol. 270. & *latius part.* 6. tit. de *adminiſtratione Fori Archiepiſcopali* fol. 415. & ſeqq. Multa etiam diſpoſuit Sanctus Carolus Borromæus, quæ referuntur in Concilio Provinciali Mediolan. 6. tit. de *multis, & pœnis*; Et in actis Mediolan. Eccleſie. part. 2. tit. de *Offic. Depositarij, in multis*, & in instructionibus Congreg. *Dioceſan.* tit. 22. quibus cauet, vt pecuniæ ex his condemnationibus redactæ, apud Fidelem ſequeſtrum deponerentur (qui nullo modo ex ſuis domeſticis, & familiaribus elict) & omnino (quoad fieri poſſet) in pios vſus eorum locorum conuerterentur ex quibus corrogata ſunt, vel vbi delicta commiſſa fuiſſent, quæ tales condemnationes mererentur. Quæ diſtributio, vel applicatio ſancita etiam reperitur in Concilio Limano III. part. 2. cap. 122. Et hæc omnia à Dominis Episcopis diligenter eſſent recognoscenda, imitanda, & obſeruanda.

RESOL. VII.

An Episcopis poſſint diſpenſare in lege Pontificia apponendo pœnam pecuniariam,
Et affirmatiua ſententia adducitur.
Pro quo etiam in textu huius Reſolutionis aſſeruntur multi, & diuerſi caſus pro praxi prædicta difficultatis. Ex p. 10. tr. 8. Ref. 8.

§. 1. Sed ad ornatum præſentis materiæ non deſeram hic illam percurrere quæſtionem, videlicet, an liceat Episcopis, diſpenſando in lege Pontificia, imponere onus multæ pecuniariæ: Diſpenſat v.g. Episcopus in lege Ieiunij, & obſeruatione Feſtorum, an poſſit etiam via commutationis illius obligationis imponere aliquam ſummam pecuniæ, ſicut poteſt facere quando diſpenſat in Voto, impoſita aliqua commutatione. Et affirmatiuam ſententiam tenet Innocentius in *cap. 1. num. 2. de obſeruat. Ieiunij*, & ibi Henricus *num. 2.* Ioan. Andreas, *n. 2.* Anton. *n. 5.* Cardin. *n. 3.* Caietanus *1. 2. q. 97. art. 4. ad ſinem*, vbi Angelus *n. 20.* Sylueſter *q. 7. diſt. 2. n. 19.* Armilla *num. 6.* Tabiena, *q. 14. num. 15.* Suarez, *lib. 6. de legibus, cap. 16. num. 4.* Azorius, *tom. 1. lib. 7. cap. 29. quaſt. 5.* Nauarrus in *Summas cap. 21. num. 22.* Limitat Suarez, *num. 9.* hanc ſententiam, vt locum habeat tantum in legibus, per quas ſubditi obligantur ad aliqua onera, à quibus per diſpenſationem eximuntur, vt eſt lex Ieiunij, abſtinendi ab operibus ſeruilibus in die Feſto & ſimiles. Secus verò in illis legibus, quæ non imponuntur per ſe ad imponenda onera ſubditis, ſed propter alios iuſtos fines, pertinentes ad commune bonum, propter ſeruandum debitum ordinem, vel vitanda aliqua incommoda. Talis eſt Lex Tridentini, quæ præcipit, denuntiationes fieri publicè ante Matrimonium, quia ille actus non poſtulat propter ſe, ſed propter vitanda pericula, & idèd ſi cauſa ſubſeſt iuſta ad diſpenſandum, vt Matrimonium fiat omiſſis denuntiationibus, impetitiuus eſt commutatio per impoſitionem elemoſynæ; quia in hoc ni-

hil deſeruit ad ſinem talis legis. Simile exemplum aſſert Suarez in diſpenſatione circa Interſtitia Ordinum; nam propter illam, imponere pecuniarium onus, etiam ſub ſpecie elemoſynæ, vel religionis, planè videtur omnino improportionatum, atque adèd iniuſtum, quia nihil deſeruit intentioni talis legis, nec ſubèſt rationabilis titulus illud imponendi. Secus verò inquit, eſſet, ſi ob talem diſpenſationem imponeretur onus inferuendi aliquo tempore in priori ordine; quia eſt onus proportionatum legi, & non iniquum. Idem dicit de licentia ſeu conceſſione Dimiſſoriarum ad ſuſcipiendum Ordinem ab alio Episcopo, nam pro illa imponere onus pecuniarium pro fabrica Eccleſiæ, eſſet abſurdum, & non parùm redolens ſimoniam.

RESOL. VIII.

Negatiua ſententia Auhoris, & aliorum Doctõrum proponitur; nempe non poſſe Episcopos tales pœnas pecuniarias imponere, ſed in vtraque ſententia illas debere locis pijs applicare ſtabilitur.
Et quid ſi diſpenſaret in aliqua irregularitate orta ex delicto?
Et notatur pecuniæ impoſitas pro diſpenſationibus, ſeu commutationibus, modo quo ſupra, applicandas eſſe ab Episcopis pijs operibus, vel pro elemoſynis diſtribuendis. Ex p. 10. tr. 8. Ref. 9.

§. 1. Verum Ego negatiuæ ſententiæ adhæreo, quam tucur vterque Sanchez Thomas, & Ioannes, ille *tom. 2. lib. 8. de Matrim. diſput. 14. n. 2.* ille in *ſelect. diſp. 54. n. 40.* Caſtrus Palau, *tom. 1. tract. 1. diſp. 6. punct. 9. num. 4.* Bohacina de *legibus diſp. 1. q. 2. punct. 3. num. 23.* Filiucius *tom. 1. tr. 10. p. 1. c. 5. num. 180.* & alij. Et ratio eſt, quia Pontifex ſolum concedit Inferiori facultatem diſpenſandi in lege ſua ex iuſta cauſa; non autem concedit facultatem obligationem legis in aliam materiam commutandi, aliàs ſine iuſta cauſa poſſet eam legis obligationem in aliam materiam commutare, ſicut poteſt Episcopus abſque alia cauſa obligationem voti in aliam commutare. Confirmatur; quia plus eſt legem commutare, quam in ea diſpenſare; ergo, conceſſa per Superiorem facultate diſpenſandi in ſua lege, non ſubinde conceditur commutatio. Antecedens probatur; quia cùm Inferior diſpenſat, ſolum tollit omnind obligationem, & vinculum legis; at eùm commutat, non ſolum tollit omnino vinculum legis, ſed etiam impoſit nouum vinculum. Non ſic autem eſt in voto, quia in eo plus eſt diſpenſare, quod tollit omnino vinculum Voti, quam commutare, quod non tollit Voti vinculum, ſed idem Votum manet circa materiam commutatam, vnde violatur Votum, ſi materia commutata, non impleatur at non violatur Lex; ſi id, in quod commutatur per inferiorem non impleatur; inferior enim non poteſt legem condere. Et hæc differentia conſtat manifeſtè, quia idemmet Vouens poteſt Votum in melius commutare, non tamen obligationem legis. Probat etiam ex Concilio Tridentino, *ſeſſ. 24. cap. 1. de Matrim.* quod ſolum concedit Episcopo facultatem remittendi denuntiationes, & diſpenſandi in Canone eas fieri præcipiente, non autem concedit facultatem obligationem legis in aliam materiam commutandi; aliàs ſine cauſa iuſta poſſet remittere denuntiationes, commutando in aliud opus pium; ſicut poteſt abſque alia cauſa obligationem voti in aliam commutare. Et confirmatur, quia plus eſt legem commutare, quam in ea diſpenſare; ergo conceſſa per

Sup. hęc ſuprà in tr. 2. Ref. 38. ſignauer à lin. 6. & hic lege doctrinam Ref. ſeq.